

Jan Stensrud

**Statistiske utfordringer ved
økonomisk globalisering**

Notater

Innhold

1. Innledning	2
2. Populasjoner av foretak med utenlandstilknytning	2
3. Nasjonalregnskap	5
4. Virksomhet i multinasjonale konsern.....	7
5. Samarbeidstiltak utenom konsern	8
6. Import og eksport av varer.....	9
7. Import og eksport av tjenester	10
8. Internasjonalisering av teknologi.....	11
9. Finansmarkedene	11
10. Mobilitet av arbeidskraft over landegrensene	14
11. Miljø og energi.....	15

Vedlegg

Seksjonsvis oversikt over statistikker som påregnes utbygget/endret som følge av økonomisk globalisering. Perioden 2010-2015	17
--	----

1. Innledning

I OECDs håndbok om indikatorer for økonomisk globalisering er globalisering beskrevet som den økende internasjonaliseringen av finansielle markeder og av markedene for varer og tjenester. Globalisering knyttes fremfor alt til en dynamisk og multidimensjonal prosess for økonomisk integrasjon der nasjonale ressurser blir mer og mer internasjonalt mobile samtidig som nasjonale økonomier i økende grad blir avhengig av hverandre.

Viktige drivkrefter bak den økonomiske globaliseringen har bl.a. vært:

- Myndighetenes politikk for reduksjon av tollsatser og andre handelsbarrierer, liberalisering av kapitalbevegelser, avvikling av offentlige reguleringer og tilrettelegging for migrasjon av arbeidskraft.
- Mellomstatlig samarbeid for friere markedsadgang og nedbygging av handelshindringer mv., herunder på globalt nivå (for eksempel via WTO) og på regionalt nivå gjennom økonomiske unioner og frihandelsavtaler.
- Internasjonalisering og liberalisering av økonomien i utviklingsland og land med tidligere sentralplanlegging (bl.a. Kina, India, Brasil, Russland og Øst-Europa).
- Teknologisk utvikling, spesielt knyttet til internett og ny informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT).
- Lavere priser på transport og kommunikasjon.

Disse forholdene har ført til sterk utvidelse av markedene og skjerpet internasjonal konkurranse, noe som har stimulert foretakene til omstilling og tilpasning for bedre utnytting av komparative fortrinn. Nasjonale grenser og avstander har etter hvert fått mindre betydning.

Omstillingen i økonomien har ført til behov for ny og forbedret statistikk for kartlegging av ulike aspekter av økonomisk globalisering, samt behov for forbedringer ellers av eksisterende statistikk pga. globaliseringens indirekte virkninger. Dette har ført til krav og anbefalinger om mer omfattende statistikk fra bl.a. EU, OECD og IMF. De siste årene er det kommet en rekke nye statistiske håndbøker og standarder som legger opp til mer utstrakt statistisk kartlegging av den økonomiske globaliseringen, herunder i form av ulike globaliseringsindikatorer.

Videre har finanskrisen medført behov for hyppigere og mer aktuell statistikk for tidlig varsling av faresignaler i økonomien.

Foreliggende notat er begrenset til en omtale av økonomisk statistikk og bygger i stor grad på innspill fra SSBs Avdeling for økonomi-, energi- og miljøstatistikk (200), Avdeling for næringsstatistikk (400) og Avdeling for nasjonalregnskap og finansstatistikk (900).

2. Populasjoner av foretak med utenlandstilknytning

Utenlandsdimensjon i bedrifts- og foretaksregister

For utarbeiding av statistikk knyttet til globalisering er det viktig å ha oversikt over relevante populasjoner av norske foretak som har transaksjoner eller mellomværende med utlandet. Tilknytningen til utlandet kan gjelde import/eksport av varer og tjenester, og relasjoner knyttet til eierskap, fordringer og gjeld. De enkelte foretak kan ha flere typer slik tilknytning.

Det foreligger i dag ingen samlet oversikt over foretakenes utenlandsforhold. De respektive utenlandsstatistikkene er basert på separate populasjoner, som er mer eller mindre komplette. Dette er bakgrunnen for et prosjekt for å inkludere ”utenlandsdimensjonen” i SSBs bedrifts- og foretaksregister (BoF). Prosjektet søker å knytte sammen informasjon om ulike sider ved foretakenes utenlandstilknytning for samordning og komplettering av relevante populasjoner, slik at BoF kan representere et felles og oppdatert grunnlag for trekking av utvalg til de ulike globaliseringsstatistikkene.

Som ledd i prosjektet for utenlandsdimensjonen er det behov for at BoF, i tillegg til norske foretak, utvides til å holde en oppdatert oversikt over populasjonen av utenlandske foretak som er kontrollert eller betydelig influert av norske eiere. Det er også behov for opplysninger om utenlandske eiere av norske foretak, herunder utenlandsk ultimater morselskap (konsernspiss).

Administrative datakilder

Administrative data vil utgjøre et sentralt grunnlag for etablering og oppdatering av utenlandsdimensjonen i BoF. Viktige kilder omfatter bl.a.:

- Oppgaver fra Brønnøysundregistrene (Enhetsregister/Foretaksregister), som danner grunnlag for den statistiske populasjonen av norske foretak i BoF.
- Tolldeklarasjoner fra Toll- og avgiftsdirektoratet (TAD), som er et sentralt grunnlag for informasjon om import og eksport av varer.
- TADs valutaregister som inneholder data om betalinger mellom Norge og utlandet, bl.a. relevant for avgrensning av populasjoner av foretak med tjenestehandel og med eierinteresser i utlandet.
- Skattedirektoratets aksjonærregister som har informasjon om utenlandsk eierskap i Norge.
- Skattedirektoratets oppgave ”Opplysninger om kontrollerte transaksjoner og mellomværende”, med informasjon om konsernforetaks ultimate morselskap.
- Verdipapirsentralen som har data om utlandets transaksjoner og beholdninger av verdipapirer (egenkapital- og gjeldsinstrumenter) utstedt i Norge av norske børsnoterte foretak.
- Årsregnskap/årsberetninger fra BR med bl.a. informasjon om foretaksknytninger innen multinasjonale konsern.

Det er behov for å sette inn mer ressurser for evaluering, kvalitetskontroll og effektiv utnyttelse av de administrative datakildene. Det er også en utfordring å holde nær kontakt med de respektive registereiere for å sikre god kvalitet og tilrettelegging av dataene for statistikkformål.

Avgrensning av norske foretak

Prosjektet for utenlandsdimensjonen i BoF har hovedfokus på norske foretak. Dette omfatter enkeltpersonforetak, selskaper og andre juridiske enheter registrert i Norge, uavhengig av om disse er norsk eller utenlandsk eide. Også inkludert er norske filialer/avdelinger av utenlandsregistrerte foretak (NUF), herunder enkeltpersonforetak, med virksomhet i Norge inkl. norsk kontinentalsokkel. Som norske foretak er ikke regnet norskeide selskaper registrert i utlandet, og heller ikke utenlandske filialer av norskregistrerte foretak.

Det er her spesielle utfordringer knyttet til filialer som ikke er separate rettssubjekter. For avgrensning av slike enheter i statistikken kreves bl.a. at virksomheten skal være av vesentlig betydning og varighet (normalt minst ett år), og at det kan føres regnskap for filialen. Avgrensningen skal i prinsippet behandles konsistent i landene hvor henholdsvis selskapet (den juridiske enhet) og dets filial(er) er registrerte. Filialer slik de er definert i statistikken, vil bare omfatte en del av de NUF som registreres i BR for administrative formål. Det er etablert samarbeid med BR for å få et bedre grunnlag for avgrensning av filialer i statistikken, og det arbeides også internt i SSB med denne problematikken (jf. Rapport fra arbeidsgruppen NUF, utarbeidet på oppdrag fra Samarbeidsforum for Enhetsregisteret 27.11.2008).

Det er særlig problemer knyttet til avgrensning og informasjon om NUF i bygge- og anleggsvirksomhet, hvor det har vært et betydelig omfang av utenlandske aktører de senere år. Også i finansnæringen har det vært vanskelig å få et tilfredsstillende datagrunnlag for NUF, siden finansmarksreguleringene i EU baserer seg på ”hjemlandstilsyn”, og ikke ”vertslandstilsyn”.

En god del av de utenlandske selskapene som oppretter NUF, vil i realiteten være norsk eide og være opprettet for å omgå krav som følger av norsk selskapslovgivning bl.a. til aksjekapital og revisjonsplikt. Det er viktig å holde oversikt over disse selskapene, da de behandles spesielt i enkelte statistikker.

For kortsiktige utenlandske oppdrag i Norge, hvor filial ikke opprettes i statistikken, skal virksomheten statistikkføres under kategorier for import og eksport mv.

EU-forordning

Prosjektet for utenlandsdimensjonen i BoF må ses i sammenheng med ny EU-forordning (177/2008) om bedrifts- og foretaksregistre. I henhold til forordningen stilles det bl.a. krav om utvidet informasjon om foretaksknytninger innen multinasjonale konsern, herunder om landtilhørighet til konsernspiss (ultimat morselskap) og om kontroll og eierskap mellom konsernselskapene innenlands og mot første konsernledd utenlands (dvs. utenlandsk selskap som direkte kontrollerer/eier eller er kontrollert/eid av norsk selskap). Det skal også gis informasjon om eierforhold mellom norske og utenlandske enheter utenom konsern (ned til 10 prosent eierandel).

Europeisk konsernregister

Informasjon om norske foretaks eierskapsknytninger mot utlandet vil bli vesentlig forbedret gjennom oppbyggingen av Eurostats EuroGroup Register (EGR), hvor Norge er med. Registeret skal etter planen inneholde de 5 000 største konsern i EU innen desember 2009, bygges ut til 10 000 konsern i 2011 for deretter å vurderes å bli heldekkende i 2013. Eurostat har påpekt viktigheten av at EGR blir brukt aktivt av medlemslandene for å sikre oppdatering og tilstrekkelig kvalitet.

Da det er knyttet noe usikkerhet til framdrift og dekningsgrad for EGR samt det forhold at det ikke er lett tilgjengelig offentlig informasjon om norske eierinteresser i utlandet, vurderes det å kjøpe informasjon fra internasjonale private foretaksdatabaser i en overgangsfase.

3. Nasjonalregnskap

Nasjonalregnskapet gir en samlet og konsistent oversikt over norsk økonomi og tilknytningen til utlandet. Den økte globaliseringen gir store utfordringer når en skal lage nasjonalregnskapsstatistikk, herunder for måling av produksjon og verdiskapning, husholdningers inntekter og konsum, import og eksport, og fordringer, gjeld og finanstransaksjoner mellom Norge og utlandet. Dette har bl.a. sammenheng med:

- Internasjonal spesialisering og oppsplitting av produksjonsprosesser og tilknyttede funksjoner, med voksende import og eksport av varer og tjenester.
- Spesialisering innen multinasjonale konsern, hvor grensekryssende transaksjoner innen konsernet ikke er verdsatt til markedspriser.
- Varer sendt til utlandet for bearbeiding og senere returnert, uten eierskifte.
- Mellomhandel med varer i utlandet uten at varene krysser norsk grense.
- Transitthandel. Reeksport av importerte varer.
- Internetthandel fra utlandet.
- Handel med immateriell kapital.
- Internasjonale kapitalbevegelser.
- Direkteinvesteringer. Husholdningers faste eiendom i utlandet.
- Finanstransaksjoner mellom husholdninger over landegrensene.
- Arbeidskraftmobilitet.
- Turisme generelt.

Det vil bli nødvendig å revidere det norske nasjonalregnskapssystemet i tråd med revisjon av EUs nasjonalregnskapsstandard (ESA – European System of Accounts), som skal tas i bruk i Europa (inkl. Norge) f.o.m. 2014.

Finansregnskap

Finansregnskapet er en del av nasjonalregnskapssystemet. Det gir kvartalsvise balanser for de ulike institusjonelle sektorenes fordringer og gjeld fordelt på finansobjekt og motsektor. Endringer i balansepostene splittes i transaksjoner og andre endringer. Finansregnskapet bygger på informasjon fra Utenriksregnskapet (UR) og Internasjonal investeringsposisjon (IIP).

Det er i finansregnskapet spesielle utfordringer knyttet til multinasjonale konsern og grensekryssende transaksjoner innen konsernet, for eksempel ved flytting av finansobjekter og gjennom fusjoner mv.

Det er også utfordringer i datafangsten når det gjelder tallfesting av innenlandske sektorers fordringer på utlandet, og i særlig grad for sektorer uten egen regnskapsstatistikk. Dette gjelder bl.a. for husholdningenes kjøp av fast eiendom i utlandet. Det er gjort egne beregninger for dette, men disse er usikre og det er behov for å kunne hente inn opplysninger direkte fra husholdningene, for eksempel gjennom en egen spørreundersøkelse.

For øvrig er det problemer knyttet til økt kompleksitet i nye finansielle produkter. Et eksempel er finansielle derivater. I ESA er finansielle derivater tatt inn som et eget instrument på balansen. Slike instrumenter handles i stor grad over landegrensene. De er kompliserte og det trengs økt kompetanse i hvordan de virker og hvordan de regnskapsføres. For å kunne

behandle disse riktig i finansregnskapet må det trolig stilles krav til forbedringer i primærstatistikkene. Norge har bedt Eurostat om utsettelse til 2011 med å få på plass dette finansobjektet i finansregnskapet.

En betydelig utfordring, når det gjelder forholdet til utlandet, er at den uforklarte differansen som oppstår mellom driftsregnskapets overskudd (UR) og tilsvarende overskudd i finansregnskapet, er relativt stor og stort sett går en vei. Akkumulert i perioden 1995-2008 beløper denne differansen seg til om lag 530 milliarder kroner. Det er viktig å sette fokus på dette problemet fordi det indikerer at det ligger systematiske feil i statistikkene som behandler forholdet til utlandet.

Utenriksregnskap

UR utgjør en del av nasjonalregnskapssystemet. Det gir en samlet kvartalsvis beskrivelse av økonomiske transaksjoner mellom Norge og utlandet, herunder import og eksport av varer og tjenester, lønn, formuesinntekter og stønader, samt kapital- og finanstransaksjoner og omvurderinger/volumendringer av fordringer og gjeld. Finanstransaksjonene er primært spesifisert etter funksjon, dvs. som direkteinvesteringer, porteføljeinvesteringer, andre finansinvesteringer og internasjonale reserver. UR er basert på retningslinjer gitt i IMF's Balance of Payments Manual (ny utgave BPM6 ferdigstilt i desember 2008).

Det har i de senere år vært arbeidet for å bedre datagrunnlaget for UR, bl.a. gjennom ny og forbedret statistikk over tjenestehandel og finansielle transaksjoner og mellomværende overfor utlandet (delvis som erstatning for tidligere statistikk utarbeidet av Norges Bank). Det er også fokus på bedre utnytting av administrative data knyttet til verdipapirer, kreditt- og betalingskort og ulike former for grensekryssende betalinger.

Det er i UR et stort behov for bedre kontroll med uforklarte differanser, jf. omtalen under Finansregnskap foran, samt bedre kontroll/system for omvurderinger. Videre vil det bli behov for spesifisering av finansielle derivater (inkl. ansattes aksjeopsjoner) som ny funksjonell kategori blant finanstransaksjonene (jf. BPM6). For en omtale av ulike typer av transaksjoner som inngår i UR, vises til etterfølgende kapitler.

Internasjonal investeringsposisjon

IIP gir oversikt over beholdninger av fordringer og gjeld overfor utlandet. Beholdningstillene er primært funksjonsfordelte og i prinsippet konsistente med oppgavene for finanstransaksjoner og andre beholdningsendringer i UR (jf. BPM6).

Norge publiserer bare årlig statistikk for IIP. De fleste andre vesteuropeiske land gir kvartalsvise oppgaver. Dette er i samsvar med anbefaling fra IMF og Norge bør også komme i gang med produksjon av kvartalsvis IIP. Datagrunnlag for dette foreligger allerede, men det vil kreves noe programmering og metodearbeid. Etablering av kvartalsvis statistikk betyr at nåværende statistikk over bruttogjeld til utlandet kan legges ned. Det er ellers behov for landfordeling av oppgavene i IIP, i det minste på årsbasis. For øvrig må finansielle derivater skilles ut som separat funksjonell kategori (som for finanstransaksjonene).

4. Virksomhet i multinasjonale konsern

Multinasjonale konsern representerer en nøkkelfaktor i den økonomiske globaliseringen. Disse kan være svært omfattende og dekke globale og komplekse nettverk av foretak under felles kontroll. Lokaliseringen av foretakene og deres produksjonsaktiviteter vil være sterkt avhengig av komparative fortrinn mellom regioner og land. Komparative fortrinn kan bl.a. gjelde lønnsnivå, kompetanse, ressurstilgang, produksjons- og markedsforhold, finansielle og skattemessige forhold.

De multinasjonale konsernene kan stå for en betydelig del av produksjon og sysselsetting i ulike land, samt store andeler av bl.a. landenes direkteinvesteringer, import og eksport av varer og tjenester, og utvikling og spredning av teknologi.

Et av globaliseringens hovedproblemer er at multinasjonale konsern vil være i stand til å påvirke hvor overskudd skal tas ut ved å justere priser på konserninterne transaksjoner. Et motiv her kan være å minimalisere samlet skatt i konsernet. Dette kan føre til at de størrelsene som observeres for import/eksport mv. ikke er verdsatt i samsvar med normale markedspriser. Videre kan dette påvirke fordelingen av verdiskapning og inntekt mellom land.

Det er vedtatt en EU-forordning (716/2007) for statistikk over struktur og virksomhet i utenlandskontrollerte foretak. I Eurostat benyttes forkortelsen FATS (Foreign Affiliated Statistics) for statistikken. Det er også fokus på slik statistikk i OECD under betegnelsen AMNE (Activities of MultiNational Enterprises).

Utenlandskontrollerte foretak i Norge

Det er etablert årlig statistikk over utenlandskontrollerte foretaks aktiviteter i Norge (inngående FATS). I henhold til EU-forordningen er det rapporteringsplikt til Eurostat f.o.m. 2007-årgangen (innen august 2009). Statistikken gir opplysninger om antall foretak, omsetning og innkjøp, produksjon og verdiskapning, sysselsetting og lønnskostnader, investeringer og utvalgte FoU-data. Statistikken er koordinert med strukturstatistikkene for de enkelte næringer.

Det vil fortsatt måtte arbeides med kvalitetssikring av oppgavene i statistikken, spesielt for næringene olje- og gassutvinning, rørtransport og kraftforsyning og for finansnæringene. For energinæringene er det problemer med manglende konsistens i foretakstallene. For finansnæringene må det arbeides for å få dekket alle variable. Norge har unntak for levering av data for finansnæringene inntil oppgaver skal gis for 2009, hovedsakelig pga. av vansker med å måle produksjonsverdi.

Arbeidet med å få på plass gode FoU-data må også styrkes, bl.a. med innsats på metodesiden.

For statistikken er det generelt behov for god oppdatering av relevant populasjon og informasjon om ultimater (konsernspiss), jf. prosjektet for utenlandsdimensjonen i BoF (kapittel 2). Det er herunder behov for identifikasjon av foretak som tilsynelatende er utenlandsk eid, men som i realiteten har norsk ultimater. God utnyttelse av Skattedirektoratets aksjonærregister og konserninformasjon er sentralt for disse formål.

Det ble for 2006 gjennomført pilotundersøkelser i regi av Eurostat for eksport og import av varer og tjenester, herunder konserninterne tall. Det er sannsynlig at disse variablene senere vil bli obligatoriske (tentativt for 2014).

Norskkontrollerte foretak i utlandet

Det er også i ferd med å bli etablert årlig statistikk over virksomheten i norskkontrollerte foretak i utlandet (utgående FATS). Statistikken omfatter utenlandske foretak som er direkte eller indirekte kontrollert fra Norge. Datafangsten er koordinert med statistikk over norske direkteinvesteringer i utlandet.

I henhold til EU-forordningen er det, som for inngående FATS, rapportplikt til Eurostat for oppgaver f.o.m. 2007-årgangen, men Norge har søkt om utsettelse inntil oppgaver for 2009 skal leveres. Dette for å sikre tilfredsstillende kvalitet på statistikken. Foreløpig er det bare krav om opplysninger om antall foretak og deres omsetning og sysselsetting. Det kan imidlertid senere komme utvidede EU-krav, tilsvarende det som gjelder for inngående FATS eller del av dette.

Det er en utfordring å kartlegge populasjonen av norskkontrollerte foretak i utlandet. Det tas sikte på å etablere metoder og rutiner for å avgrense populasjonen som del av prosjektet for utenlandsdimensjonen i BoF. Foruten informasjon som allerede foreligger, kan relevante opplysninger hentes ut av årsregnskap/årsberetninger eller eventuelt kjøpes av private selskaper som registrerer konsernrelasjoner. Senere vil oversikten kunne bygge på data som inngår i det planlagte EuroGroup Register.

5. Samarbeidstiltak utenom konsern

Den økonomiske globaliseringen har ført til omstrukturering av produksjonskjedene for varer og tjenester. Produksjonsprosessen er blitt mer oppsplittet hvor ulike stadier i produksjonen av et gitt produkt utføres i ulike land. Samtidig er den internasjonale konkurransen blitt stadig mer skjerpet. De endrede rammebetingelsene har ført til utvikling av nye foretaksstrategier, ikke minst for uavhengige foretak utenom konsern. Et hovedtrekk her er spesialisering i henhold til egne konkurransefortrinn kombinert med samarbeid og nettverksbygging med andre foretak.

Samarbeidet kan for eksempel være relatert til bortsetting av produksjon/støttefunksjoner, underleveranser, teknologiutvikling, varedistribusjon og diverse allianser innen tjenesteyting. Motivet for samarbeidet kan bl.a. være å redusere kostnader, herunder til arbeidskraft, få tilgang til spisskompetanse, oppnå stordriftsfordeler, effektivisere produksjonen og/eller fremme omsetning og inntjening.

International sourcing

Som ledd i det EU-finansierte prosjektet "International sourcing" ble det i 2007 gjennomført en undersøkelse av norske foretaks utflytting av virksomhet, samt motivasjon og barrierer i denne forbindelse. Undersøkelsen gav bl.a. informasjon om typer av aktiviteter (kjerne- eller støttefunksjoner) satt bort utenlands, og om dette skjedde i eller utenfor konsernforhold. Det forventes å bli gjennomført en oppfølging av denne undersøkelsen i 2009-2010, og muligens med visse mellomrom framover.

Ordre- og produksjonsstatistikk

Det forhold at en større andel av produksjonen blir satt bort til foretak i utlandet, har aktualisert problemer med kvalitet og konsistens i ordre- og produksjonsstatistikk for industrien og samsvar mot tall i nasjonalregnskapet. Den månedlige produksjonsindeksen gir oversikt over den norske produksjonen (målt ved mengde eller timeverk), mens den årlige produksjons- og strukturstatistikken inkluderer også den delen av produksjonen som er foregått i utlandet. I den kvartalsvise ordrestatistikken er også medregnet den delen av ordrene som effektueres utenlands. For å få bedre konsistens mellom disse statistikkene, og oversikt over fordelingen av produksjon på Norge og utlandet, er det inkludert spørsmål om dette i den årlige produksjonsstatistikken (for 2008). Det vurderes også å inkludere lignende spørsmål i ordrestatistikken, samt merke enheter med bortsatt produksjon i utlandet i BoF. Informasjon om hvilke arbeidsoppgaver som settes bort, vurderes også innhentet.

6. Import og eksport av varer

Den mest tradisjonelle formen for økonomisk globalisering gjelder import og eksport av varer. Her foreligger omfattende statistikk, publisert månedlig og med svært lange tidsserier. Statistikken er i stor grad basert på administrative data (tolldeklarasjoner) fra Toll- og avgiftsdirektoratet (TAD) gjennom TVINN-systemet. Utenrikshandelsstatistikken anses å gi en god dekning av import og eksport av varer. Det er likevel utfordringer knyttet til bl.a. grensehandel, økt andel av nordmenn som delvis er bosatt i utlandet og nye utviklingstrekk som direkte handel over internett.

Forbedret datakvalitet

Det kan stilles spørsmål om de statistiske behovene er tilstrekkelig tilgodesett i tollmaterialet. TAD har et annet hovedfokus og prioriterer ikke alltid kvalitet på størrelser av interesse for statistikken. Videre er det i dag et sentralt kriterium hos TAD at grensepassering skal gjøres så enkelt som mulig, dvs. med lite stopp og kontroll. Informasjon om varer formidles elektronisk, trolig ofte fra svært detaljerte registre. Det er avgjørende her å få med tilstrekkelig og riktig informasjon for statistikkformål, i tillegg til det TAD har bruk for. Her vil det være behov for et tettere samarbeid med TAD for først å utrede mulighetene for forbedret datakvalitet, og i neste omgang eventuelt gjennomføre et endringsprosjekt.

Dette må ses i sammenheng med at TAD for tiden er inne i en prosess med justering og tilpasning mot EUs fortollingssystem som gir datagrunnlag for EUs handel med land utenfor EU (Extrastat). Dette vil trolig føre til modernisering og kvalitetsendringer i TVINN. Det er ingen ting som tyder på at TVINN skal legges ned. Det er i dag ikke mulig å si om endringene vil føre til en forbedring eller en forverring av statistikkkvaliteten.

Modernisering av statistikkopplegg

Globaliseringen har ført til sterk økning i handelen med utlandet, med fordobling av antall varelinjer overført fra TAD siste 10 år. Dette har bidratt til at apparatet for å behandle statistikken ikke lenger er godt egnet. Det trengs også å gå gjennom kontrollsystemene. Det er derfor behov for å legge om til et mer moderne opplegg, med kapasitet til å behandle langt større import- og eksportvolum enn hva det gamle systemet muliggjør.

7. Import og eksport av tjenester

Import og eksport av tjenester har vokst raskt som følge av økt globalisering og stigende andel tjenesteproduksjon i forhold til vareproduksjon. Statistikk over utenrikshandel med tjenester gir informasjon til utenriksregnskapet kvartalsvis, og publiseres årlig som separat statistikk. Statistikken er relativt ny og har ikke funnet sin endelige form. Det er derfor viktig å videreføre ressurser til fortsatt utvikling.

Populasjonsavgrensning

Det er en utfordring å avgrense populasjonen av foretak for trekking av utvalg til statistikken. I prinsippet kan alle foretak handle tjenester med utlandet, men det er relativt få som dominerer. Det er spesielt vanskelig å avgrense importpopulasjonen. Prosjektet for å innføre utenlandsdimensjonen i BoF (jf. kapittel 2) vil her kunne bli til stor hjelp.

I nåværende situasjon vurderes TADs valutaregister som den viktigste kilde for utvalgstrekkningen. Valutaregisteret er også relativt nytt, og erfaringene med det begrensede, men vurderingen så langt er at det, til tross for sine mangler, gir nyttig informasjon.

Typer av tjenester

Det kan i noen tilfelle være vanskelig å skille mellom varer og tjenester, og mellom ulike typer tjenester. I undersøkelsen om utenrikshandel med tjenester er det enkelte områder hvor det er usikkert hvor godt spørsmålene treffer. Her kunne det vært ønskelig å gjennomføre noen mindre prosjekter for å bli bedre kjent med det norske markedet. Som eksempel på slike tjenestetyper kan nevnes:

- Mellomhandel med varer. Dette gjelder kjøp av varer i ett land for leveranse i et annet land, uten at varen krysser norsk tollgrense. Her må det forventes økt aktivitet ved globalisering, da det vil bli enklere å foreta handel i utlandet. Det er i dag ingen god statistikk over dette.
- Bearbeiding og leiarbeid. Dette omfatter vareproduksjon utført på kontraktbasis der produsenten ikke er eier av råvarer eller ferdige produkter. Dette gjelder også viderebearbeiding og klargjøring av varer for salg som for eksempel pakking. Varer blir i økende grad sendt til et land med spesialkompetanse/kapasitet for å bli bearbeidet for deretter å bli returnert til hjemlandet (eller bli solgt til andre land).
- Bygge- og anleggstjenester. Dette berører i hovedsak import/eksport knyttet til bygge- og anleggsprosjekter med varighet under ett år, i motsetning til mer omfattende prosjekter som registreres som filialer i oppdragslandet. Det kan være problematisk å håndtere dette skillet. Videre kan det være vanskelig å få avgrenset de prosjekt-relevante varer og tjenester som er anskaffet i oppdragslandet. Innsatsvarene inngår som en del av bygge- og anleggstjenesten.

Når det gjelder transport vil statistikken påvirkes av at store internasjonale logistikkonserner etter hvert vil spille en større rolle både mht. transport innenlands og mellom Norge og utlandet. Det vil bli mer fokus på hele godstransportkjeden, og mindre på de enkelte transportmåter. Intermodale transportere vil bli stadig viktigere, spesielt containertransport.

Generelt kan det være grunn til å foreta en mer total gjennomgang av skjemaet for utenriks-handel med tjenester, måten det er oppbygd på og hvordan det fungerer.

Det er for øvrig ønskelig å skaffe bedre oversikt over sammenhengen mellom statistikken over utenrikshandel med tjenester og strukturstatistikkene for tjenestenæringene.

8. Internasjonalisering av teknologi

Internasjonalisering av teknologi kan ta ulike former bl.a. ved samarbeid, finansiering og kjøp og salg av forsknings- og utviklingstjenester (FoU-tjenester) over landegrensene. Også handel med patenter, lisenser mv. og høyteknologiske produkter er viktige elementer. FoU- og innovasjonsaktivitet foregår ofte i nettverk med andre selskaper/institusjoner, både nasjonalt og internasjonalt. Innsyn i samarbeid på tvers av landegrenser er derfor ønskelig. Finansiering av FoU, herunder fra utenlandske kilder, er viktig for utforming av virkemidler for fremme av FoU og innovasjon. Disse forhold dekkes delvis i dagens statistikk. For import og eksport av FoU-tjenester og patenter, lisenser mv. er imidlertid kvaliteten på statistikken svak. Slik informasjon er viktig for bruk i nasjonalregnskapet og utvikling av satellittregnskap for FoU.

En betydelig del av internasjonaliseringen av FoU skjer gjennom multinasjonale konsern. Dette gjelder både utenlandskontrollerte selskaper med FoU-aktivitet i Norge og norske konsern med FoU-aktivitet i Norge og utlandet. Det er ulike årsaker til at multinasjonale konsern har FoU-aktivitet i flere land. I en del tilfelle skyldes det krav fra myndighetene; i andre tilfelle er det nødvendig for å være lokalisert i sterkt FoU-miljø. Oppkjøp og andre endringer kan føre til at FoU-virksomhet flyttes fra et land til et annet. Det er ønskelig med bedre informasjon om motivene for lokalisering av FoU-aktivitet.

Nasjonal FoU-statistikk er avhengig av at multinasjonale konsern kan landfordele FoU-aktiviteten. For store konsern kan dette være vanskelig. Utenlandskontrollerte foretaks aktiviteter i Norge dekkes ganske bra (inngående FATS). Norsk kontrollerte foretaks FoU-virksomhet i utlandet er en klart større utfordring (utgående FATS).

9. Finansmarkedene

Direkteinvesteringer

Utenlandske direkteinvesteringer (Foreign Direct Investment - FDI) har etter hvert fått stort omfang. Norge har betydelige direkteinvesteringer i utlandet (utgående FDI), og utlandet investeringer i Norge (inngående FDI). Direkteinvesteringer omfatter grensekryssende transaksjoner hvor investor har kontroll eller betydelig innflytelse i det investerte foretaket. Investeringene kan være knyttet til nyetablering, oppkjøp eller utvidelse av virksomhet. Investeringssoppgavene omfatter foruten eierkapital også fordringer og gjeld, og i tillegg til transaksjoner også beholdninger og avkastning på slik kapital. Statistikken publiseres årlig som separat statistikk (og kvartalsvis for transaksjoner i utenriksregnskapet).

Det har vært arbeidet mye internasjonalt med utvikling av felles metoder for slik statistikk. OECD har utarbeidet en detaljert manual for direkteinvesteringer (nylig vedtatt fjerde utgave). Direkteinvesteringer inngår også i statistikkene som rapporteres til Eurostat, og her er Norge

forpliktet av EU-forordning (184/2005) om utenriksregnskap, internasjonal tjenestehandel og utenlandske direkteinvesteringer. Statistikk over direkteinvesteringer er svært krevende hvis alle anbefalingene skal følges. Eurostat og OECD har satt krav til implementering av den nye OECD-manualen til utgangen av 2011.

Det er en stor utfordring å avgrense de relevante populasjonene av foretak. Metoder og rutiner for avgrensning tenkes etablert som ledd i prosjektet for utenlandsdimensjonen i BoF, jf. kapittel 2. For inngående FDI-statistikk vil aksjonærregisteret og oppgavene over ultimatselskaper være sentrale administrative kilder. Når det gjelder utgående FDI vil valuta-register, årsregnskap/ årsberetninger (eventuelt informasjon levert av private aktører) og på sikt EuroGroup Register være viktige grunnlag. FDI-statistikkene bygger på utvalgsundersøkelser og det blir arbeidet med å etablere metoder for estimering av totaltall for de respektive populasjoner.

Blant øvrige utfordringer for FDI-statistikkene kan nevnes forhold knyttet til:

- Utvidet retningsprinsipp. Innbyrdes fordringer og gjeld mellom søsterselskaper (der det ene ikke er kontrollert/influert av det andre) skal registreres som inngående FDI hvis felles ultimats eier/investor er utenlandsk, og utgående FDI hvis denne investoren er norsk (jf. ny OECD-manual).
- Identifikasjon av spesielle enheter (Special Purpose Entities - SPE). Dette kan være rene holdingselskaper, finansierings- og oppgjørsheter, skattemotiverte selskaper, fiktive selskaper osv. Slike selskaper er vanligvis opprettet for å betjene tilknyttede enheter i andre land, og har ofte liten innvirkning på økonomien i landene hvor de er etablert. OECD anbefaler særskilt behandling av slike enheter i statistikken.
- Skille mellom nyetablering og oppkjøp av virksomhet. Investeringen kan ha ulik virkningen på økonomien i landet det investeres i avhengig av om ny virksomhet etableres eller om eksisterende virksomhet kjøpes opp.
- Ultimats investorland. Foruten statistikk knyttet opp mot landet til umiddelbar investor (direkte part i den grensekryssende transaksjon) er det også behov for noen fordelinger basert på ultimats investor-/eierland.
- Beregning av markedsverdi for unoterte selskaper. Investeringene skal i prinsippet måles til markedsverdier noe som er problematisk når det gjelder beholdningene av aksje-/egenkapital i foretak som ikke er børsnoterte.
- Beregning av reinvestert fortjeneste (tilbakeholdt overskudd). Regnskapsinformasjon foreligger først lenge etter at de første kvartalsvise oppgavene i et år skal publiseres. Reinvestert fortjeneste må derfor anslås, og det er behov for å utvikle gode metoder for dette.

Porteføljeinvesteringer

Porteføljeinvesteringer omfatter plasseringer i verdipapirer, unntatt det som gjelder direkteinvesteringer og myndighetenes valutaeserver. Verdipapirer er her begrenset til aksjer og andeler (inkludert andeler i verdipapirfond), obligasjoner og sertifikater. Det betyr at f.eks. derivater ikke er medregnet. Porteføljeinvesteringer over landegrensene har fått større betydning de senere år, bl.a. som følge av "verdipapirisering" av andre typer finansielle instrumenter, og fordi den teknologiske utvikling og avvikling av reguleringer har forenklet internasjonal handel med verdipapirer. Verdipapirmarkedene er i stadig utvikling både med hensyn til produktsammensetning og strukturendringer. For å dekke statistikkbehovene kan

det bl.a. bli behov for å innhente opplysninger fra utenlandske verdipapiraktører, noe som byr på utfordringer.

De internasjonale verdipapirmarkedene har fått økt betydning for Norges fordringer overfor utlandet gjennom de store investeringene Statens pensjonsfond og livsforsikringsselskapene gjør i utenlandske verdipapirer. På gjeldssiden tar bankene og kredittforetakene opp store obligasjonslån i utlandet for å finansiere virksomheten. Også de ikke-finansielle foretakene har stor verdipapirgjeld tatt opp i utlandet.

Det utarbeides årlig statistikk over Norges porteføljeinvesteringer i utlandet, etter initiativ fra IMF. Det er imidlertid en utfordring å dekke hull i statistikken f. eks. knyttet til privatpersoners investeringer i utenlandske verdipapirer og andeler i utenlandsregistrerte verdipapirfond. Med forenklet tilgang til utenlandske verdipapirmarkeder kan privatpersoners handel få et betydelig omfang.

Det mangler foreløpig statistikk over utlandets porteføljeinvesteringer i Norge, men slik statistikk er under planlegging (etter ønske fra IMF).

Som følge av initiativ fra flere internasjonale grupper, bl.a. G8-landene, er det satt i gang et arbeid for å etablere en egen ”Handbook on Securities Statistics”. Målsettingen er å forbedre informasjonen om verdipapirmarkedene og utvikle et rammeverk for produksjon av relevant, sammenhengende og internasjonalt sammenlignbar verdipapirstatistikk. Den skal være konsistent med eksisterende internasjonale standarder og være harmonisert med System of National Accounts 2008 og BPM6. Første del av håndboken ble lansert av IMF i mai i år. Håndboken peker på behov for å hente inn nye opplysninger på verdipapiriområdet.

Konsekvenser av finanskrisen

Etter den forrige finanskrisen i Asia iverksatte IMF ny statistikkrapportering gjennom ”Special Data Dissemination Standard” (SDDS) i 1997, for å sikre økt transparens. Det ventes at også den siste turbulensen i de internasjonale finansmarkedene vil gi behov for tilpasninger i statistikkprodukter, både med hensyn til aktualitet, hyppighet, større spesifikasjonsgrad og internasjonal sammenlignbarhet. Utbyggingsbehovene må også ses på bakgrunn av at de siste årene har skjedd store strukturendringer ved at ulike typer institusjoner innenfor finansnæringen i større grad konkurrerer om de samme kundene, samtidig som finansmarkedene i større grad er internasjonalisert og institusjonene opererer på tvers av landegrensene. Finansmarkedene bærer dessuten preg av stadig utvikling og innovasjon.

Det mangler tilfredsstillende statistikk for mer ”moderne” typer av finansielle foretak. Dette gjelder aktører som er sentrale på verdipapirmarkedet eller investerer i andre typer av aktiva, institusjoner som tar høy risiko, etc. (hegde funds, eiendomsfond og andre spesialfond), og likeledes for aktører som yter støttefunksjoner i de finansielle markedene (bl.a. meglere). Gjennom ny lovgivning, basert på EU-direktivet om MiFID, er det lagt grunnlag for å stille strengere krav til bl.a. finansielle rådgivere, herunder gis det også muligheter til å skaffe fram mer informasjon om hvem som er aktører i dette markedet og hvilke produkter de formidler til kundene.

For de tradisjonelle finansinstitusjonene (banker, finansieringsforetak, forsikringsselskaper og pensjonskasser) er det rimelig god regnskapsstatistikk, men bruk av stadig mer sofistikerte produkter gjør at det er vanskelig å tolke tallene. For eksempel brukes derivatmarkedet i stor

utstrekning til å redusere valutakursrisiko. Det mangler også mer systematiske og samlede kartlegginger av deres forpliktelser på siden av den ordinære virksomheten (utenom-balanseposter).

Gjennom finanskrisen ble det klart at finansinstitusjonene undervurderte risikoen i nye finansielle produkter og i nye selskapsdannelser, og fra både statistikk- og tilsynshold er det behov for å ha langt bedre tilgang til informasjon om produktene, risikoen knyttet til produktene og selskapsdannelsene – da det har vist seg at de kan bidra til å velte hele det finansielle system. Arrangementer som ”gjemmer bort” risiko må således kartlegges i større grad enn tidligere, og arbeidet for økt transparenss er en hovedsak her. Det er et klart behov for å få kartlagt ”strukturerte produkter” som CDO (Collateralised Debt Obligations), ABS (Asset Backed Securities) og lignende. Under finanskrisen ble det dessuten avdekket at internasjonale banker hadde garantert for finansiering av selskaper som SIVs (Structured Investment Vehicles) og Conduits som investerte i høyrisikopapirer. Når disse selskapene ikke lenger fikk privat refinansiering, ble bankenes likviditet sterkt begrenset.

Under finanskrisen ble det et problem å verdsette aktiva i volatile og tynne markeder, og bruk av ”virkelig verdi” kan eventuelt ha forsterket krisen. Også norske selskaper opplevde dette som et problem, og det ble introdusert nye regler med adgang til reklassifisering av handelsporteføljen i tråd med hastevedtak i IFRS (de internasjonale regnskapsreglene). Standardsetterne, blant annet IFRS, er blitt bedt om å adressere svakheter knyttet til regnskapsmessig behandling av utenom-balanse-eksponeringer og metoder for verdsetting av verdipapirer og komplekse, lite likvide instrumenter. Ved innsamling av data fra finansielle og ikke-finansielle foretak er det blitt langt viktigere å kartlegge hvilke verdsettingsprinsipper som ligger til grunn for de finansielle instrumentene i selskapenes regnskaper. På grunn av det tosporede regnskapssystemet i Norge, kan det innebære at SSB må etablere to sett av innsamlingssystemer til bruk i tilsyns- og statistikkformål, i og med at regnskapsloven opererer med andre verdsettingsprinsipper enn regnskap som er basert på IFRS-regelverket.

IMFs Financial Soundness Indicators (FSI) har vært under planlegging i flere år, men har tidligere ikke hatt den nødvendige politiske støtte til å bli introdusert som et obligatorisk rapporteringskrav overfor medlemslandene i IMF. I påvente av at IMF skulle få ryggdekning for rapporteringskravene, har Norge bidratt med prøvedata periodisk for en avgrenset del av de finansielle foretakene. Det mangler ressurser til etablering av et fullt utbygd rapporteringssystem på området.

SSB har registrert behov for en generell regnskapsstatistikk for ikke-finansielle foretak som publiseres hyppigere enn dagens årsstatistikker. Dette ville bidratt til å fange opp signaler om utviklingen innenfor denne sektoren av økonomien langt tidligere. En kvartalsvis regnskapsstatistikk vil derfor være et aktuelt utbyggingsområde. Etablering av en slik statistikk må vurderes nøye opp mot oppgavebyrden.

10. Mobilitet av arbeidskraft over landegrensene

Endrede politiske, lovmessige og økonomiske forhold har medført økt mobilitet blant arbeidstakere over landegrensene. Den store arbeidskraftinnvandringen til Norge de siste årene dempet presset i arbeidsmarkedet i en situasjon med høy kapasitetsutnyttelse. En del av det som startet som korttidsinnvandring skiftet senere til mer ordinær innvandring hvor

familien fulgte med. Ved et omslag til lavere etterspørsel etter arbeidskraft, er det usikkert i hvilken grad tilpasningen skjer ved tilbakeflytting, redusert korttidsinnvandring eller reduserte sysselsettingsfrekvenser blant bosatte i Norge hvorav noe i form av økt ledighet. Den sterke arbeidsinnvandringen har også utfordret systemet for lønnsfastsetting og for tilgangen til offentlige velferdsytelser.

Den økte mobiliteten av arbeidskraft har gitt utfordringer for arbeidsmarkedsstatistikken. Deler av brukernes statistikkbehov faller utenfor de populasjoner som følger av internasjonale statistiske definisjoner. Disse er tolket slik at statistikk over befolkningens arbeidsmarkeds-tilknytning skal gjelde personer registrert som bosatt i Folkeregisteret. Dette danner populasjonen i arbeidskraftundersøkelsen (AKU) og den ordinære registerbaserte sysselsettingsstatistikken. Her inngår i prinsippet utlendinger med midlertidig opphold i Norge på minst et halvt år. Det lages i tillegg en egen statistikk som dekker sysselsetting blant utlendinger som ikke er registrert bosatt. Ved store endringer i inn- og utvandring og mobilitet av arbeidskraft over grensene, er det en utfordring å holde de aktuelle populasjonene oppdatert og statistikkutvalgene tilstrekkelig representative. Det pågår et prosjekt for hyppigere oppdatering og kvalitetsforbedring av den registerbaserte sysselsettingsstatistikken for ikke bosatte personer. Det vil framover også bli arbeidet med å bedre metodene for mer representativ AKU, også med sikte på å inkludere tall for arbeidsinnvandrere.

Det har vært sterk økning av ikke bosatt utenlandsk arbeidskraft i bygge- og anleggsnæringen de senere år. Disse kan ha vært involvert i bransjen på ulike måter, herunder som ansatte i norske eller utenlandske bygge- og anleggsforetak, som innleid arbeidskraft fra norske eller utenlandske utleiefirmaer, eller som selvstendig næringsdrivende. Det er behov for bedre oversikt over innslaget av slik arbeidskraft i bygge- og anleggsstatistikken.

Arbeidskraftmobiliteten har gjort det vanskeligere å beregne husholdningssektorens inntekt og konsum, fordringer, gjeld og finanstransaksjoner i nasjonalregnskapet.

11. Miljø og energi

Miljø

Globaliseringen medfører utvidet internasjonal transport, herunder med skip og fly, noe som bidrar til utslipp og forurensning. Utslipp fra norsk utenriks sjøfart og luftfart er delvis dekket i SSBs statistikk, men det er så store usikkerheter i statistikken at den er vanskelig å legge vekt på. Internasjonal transport vil sannsynligvis bli innlemmet i en post-Kyoto-avtale, for Norge begrenset til den delen som opereres av norske selskap. Dette betyr rapporteringsforpliktelser og økte krav til kvaliteten på statistikken over utslipp. Det vil bl.a. være behov for tydelig avgrensning av den relevante populasjonen, samt for kartlegging av alternative datakilder og beregningsmetoder i statistikken. Det arbeides for øvrig med et nytt EU-direktiv for miljøregnskap, som også vil gjelde for Norge og omfatte alle utslipp til luft fra norsk økonomisk aktivitet (medregnet utenriks sjøfart og luftfart).

I tillegg til utslipp og forurensning knyttet til norsk produksjon, er det etter hvert også vokst fram en interesse for kartlegging av utslipp knyttet til norsk forbruk, inkludert utslipp ved produksjon og transport av importvarer til Norge, men fratrukket utslipp ved norsk produksjon for eksport. Tilsvarende er det også interesse for måling av utslipp knyttet til nordmenns utenlandsreiser, uavhengig av om dette skjer med norske eller utenlandske

transportmidler. I mangel av opplysninger om dette, vurderes det å lage ny statistikk eller tilrettelegge utslippsdata slik at andre miljøer kan beregne forbruksbaserte utslipp. Det er store metodiske utfordringer knyttet til slik forbruksrelatert statistikk. Nasjonalregnskapets varekryssløp vil kunne være en basis, sammen med utslippsdata fra land der produksjonen skjer. For nordmenns utenlandsreiser vil data fra reisebyråer, flyselskaper, cruiseselskaper mv. være sentrale. Alternative datakilder og beregningsmetoder må også kartlegges.

Norsk forbruk påvirker miljøet også utover det som gjelder utslipp til luft, omtalt som økologisk fotavtrykk. Økologisk fotavtrykk er et mål på hvor mye produktivt jord- og vannareal som går med til å produsere det som forbrukes og til å absorbere utslipp. Det økologiske fotavtrykket sammenliknes med tilgjengelige biologisk produktive arealressurser (biokapasitet) for å gi et bilde av forholdet mellom forbruk og produksjonsgrunnlag. SSB har ikke statistikk om dette, men har tilgang til data i internasjonale databaser som kan brukes som grunnlag for beregninger. Det er i første omgang aktuelt å foreta en kvalitetsvurdering av dette materialet.

Informasjon om kjøp og salg av omsettelige utslippsrettigheter er relevant i forbindelse med hvordan Norge innfrir sine Kyoto-forpliktelser. Kyoto-protokollen åpner for at det fra 1. januar 2008 er mulig å handle med kvoter opprettet under Kyoto-protokollens fleksible mekanismer, som også omfatter Joint Implementation (JI) og Clean Development Mechanism (CDM). Norge er tilsluttet EUs kvotehandelssystem. Dette krever opprettelse av ny statistikk, der de fleksible mekanismene inngår som et ”globalt” element.

Energi

Som for utslipp og forurensning er det en utfordring å framskaffe konsistent og pålitelig statistikk for energibruk i utenriks sjøfart og luftfart.

Globaliseringen av energimarkedene innebærer økt internasjonalt varebytte av energivarer. Import og eksport utgjør en økende andel av tilgang og anvendelse av de enkelte energivarer. Brukerbehov knyttet til analyser og vurderinger av forsyningssikkerhet for energivarer krever pålitelig statistikk om landfordeling av utenrikshandelen, og en varenomenklatur som fanger opp handel med nye energivarer (pellets, biodrivstoff mv.). Økt internasjonalt varebytte innebærer også en utfordring og usikkerhet i statistikk om bruk av fornybar energi. Produksjonsmetoder for importerte energivarer lar seg vanskelig registrere, og det blir bl.a. utviklet sertifikatordninger for å komme rundt dette.

En konsekvens av globalisering og økonomisk og teknologisk utvikling ellers er behovet for et standardisert oppsett av energibalanser for nasjonal og global oversikt over tilgang og forbruk av energi. Her har SSB fra 2005 påtatt seg et ansvar gjennom Oslo-gruppen for energistatistikk, som i samarbeid med FN og internasjonale organisasjoner på energiområdet skal bidra til utarbeiding av revidert FN-manual for energistatistikk.

Vedlegg

Seksjonsvis oversikt over statistikker som påregnes utbygget/endret som følge av økonomisk globalisering. Perioden 2010-2015

Seksjon	Statistikk	Aspekter av globaliseringen som ønskes bedre belyst	Omlagging /tilpasning av statistikken	Brukere som har behov for endret statistikk	Internasjonale anbefalinger for endret statistikk	Behov for ekstra ressurser utover ordinært budsjett?		
						2010	2011	2012-15
215	Energiregnskap og Energibalanse	- Energibruk i utenriks sjøfart og luftfart - Import/eksport av energivarer - Standardiserte energibalanser	- Forbedringer knyttet til populasjon, datakilder og metoder - Forbedret varenomenklatur - Internasjonalt metodearbeid	Myndigheter, forskning mv.	FN-manual for energistatistikk under revisjon	Nei	Nei	Nei
220	Utslipp til luft ved norsk transport i utlandet	Utslipp fra utenriks sjøfart og luftfart	Forbedringer knyttet til populasjon, datakilder og metoder	Forskning, myndigheter, media, miljøorganisasjoner mv.	Mulig post-Kyoto-avtale, EU-direktiv for miljøregnskap i arbeid	Ja	Ja	Ja
220	Utslipp til luft som følge av norsk forbruk	Utslipp pga. norsk forbruk, inkl. utslipp ved produksjon av importvarer, fratrukket eksport	Mulig ny statistikk eller tilrettelegging av utslippsdata for eksternt bruk	Forskning, myndigheter, media, miljøorganisasjoner mv.	Under diskusjon	Ja	Ja	Ja
220	Utslipp knyttet til nordmenns utenlandsreiser	Utslipp pga. norsk forbruk av trafikktenester i utlandet	Mulig ny statistikk	Myndigheter, media, miljøorganisasjoner mv.	Mulig post-Kyoto-avtale	Ja	Ja	Ja
220	Handel med utslippskvoter	Oppfølging av Kyoto-avtalen	Ny statistikk	Myndigheter, foretak, forskning, media mv.	Kyoto-avtale	Ja	Ja	Ja
220	Økologisk fotavtrykk	Forbruk av produktive arealressurser som følge av norsk forbruk	Mulig ny statistikk/indikatorsett basert på tilgjengelige datakilder	Media, miljøorganisasjoner mv.	Under diskusjon	Ja	Ja	Ja
260	Arbeidskraftundersøkelsen (AKU)	- Arbeidsmarked mht. inn- og utvandring - Arbeidsinnvandrere	- Evaluering og eventuelt justering for mer representative utvalg - Forbedret metodebruk	Konjunkturanalyse, arbeidsmarkedspolitikk mv.		Ja?	Ja?	Nei
270	Utenrikshandel med varer	Import og eksport av varer	Samarbeid med TAD for bedre datakvalitet. Fornøyelse av teknisk opplegg	Brukere generelt		?	?	?
270	Utenrikshandel med tjenester	Import og eksport av ulike typer av tjenester	Forbedringer knyttet til populasjon og skjema. Pilotprosjekt/analyse av tjenestetyper.	Nasjonalt regnskap, myndigheter, forskning, næringsliv	EU, OECD, WTO, FN	?	?	?
270	International sourcing	Flytting av foretaks aktiviteter utenlands	Videreføring av ad hoc prosjekt	Myndigheter, forskning	EU-finansiert ad hoc prosjekt	Ja	Ja	Ja
270	Betalingsstrømmer mellom Norge og utlandet	Ulike typer av pengestrømmer til/fra utlandet	Utvidet analyse og bruk av TADs valutaregister	Myndigheter, næringsliv, brukere internt i SSB		Nei?	Nei?	Nei?
440	Transportvirksomhet	Fokus på hele transportkjeder	Mer informasjon om utenlandske aktører, og intermodal transport	Myndigheter, næringsliv mv.		Nei	Nei	Nei

Seksjon	Statistikk	Aspekter av globaliseringen som ønskes bedre belyst	Omgjøring/tilpasning av statistikken	Brukere som har behov for endret statistikk	Internasjonale anbefalinger for endret statistikk	Behov for ekstra ressurser utover ordinært budsjett?		
						2010	2011	2012-15
460	Bygge- og anleggsvirksomhet	- Bruk av utenlandsk arbeidskraft - Norske avdelinger av utenlandske foretak (NUF)	- Forbedret kartlegging - Fokus på avgrensning av NUF i bedrifts- og foretaksregister	Myndigheter, næringsliv, nasjonalregnskap mv.		Nei	Nei	Nei
460	Tjenesteyting, strukturstatistikker	Import og eksport av tjenester	Belyse sammenheng mellom strukturstatistikk og statistikk over utenrikshandel med tjenester	Myndigheter, næringsliv, nasjonalregnskap mv.		Nei	Nei	Nei
470	Industri, ordrestatistikk	Splitting av ordrer effektivert i Norge og i utlandet	Nye spørsmål i skjema	Konjunkturanalyse		Nei	Nei	Nei
470	Industri, varetall årlig	Bortsettning av produksjon og arbeidsoppgaver i utlandet	Spørsmål i skjema	Nasjonalregnskap		Nei	Nei	Nei
470	FoU- og innovasjonsstatistikk	- Samarbeid, finansiering og import/eksport av FoU-tjenester - FoU i multinasjonale konsern	Tilpasning av eksisterende undersøkelser	Myndigheter, forsknings, nasjonalregnskap	OECD, EU	Nei	Nei	Nei
470	Utenlandskontrolerte foretak i Norge	Aktivitet og eierforhold i foretak kontrollert fra utlandet.	Oppdatert populasjon, kvalitetssikring og metodensats. Mulige nye kjennemerker for import/eksport	Myndigheter, næringsliv, nasjonalregnskap	Multig utvidelse av EU-forordning 716/2007. OECD	Nei	Nei	Ja?
810	Statistiske populasjoner	Utenlandsdimensjonen i bedrifts- og foretaksregister	Samordning og komplettering av populasjoner for utenlandsstatistikker	Brukere internt i SSB		Ja	Ja	Ja?
930	Nasjonalregnskap	Norsk økonomi generelt og tilknytningen til utlandet	Diverse utfordringer, jf. separat kapittel i notatet	Brukere generelt	EU-forordning om ESA under revisjon	Nei?	Nei?	Ja?
930/940	Uteniksregnskap	Transaksjoner /omvurderinger mellom Norge og utlandet	Kontroll med uforklarte differanser. Bedre system for omvurderinger.	Brukere generelt	IMFs BOP/IIP-manual (BPM6)	Nei?	Nei?	Ja?
940	Finansregnskap	Fordringer, gjeld og finansstransaksjoner for institusjonelle sektorer	Spesifikasjon av finansielle derivater Fokus på uforklarte differanser. Datafangst mht. husholdningers faste eiendom i utlandet. Forbedret datafangst mht. finansielle derivater	Brukere generelt	EU-forordning om ESA under revisjon. IMFs BPM6	Nei	Nei	Nei
940	Internasjonal investeringsposisjon	Beholdning av fordringer og gjeld overfor utlandet	Kvartalsvis statistikk. Landfordeling. Spesifikasjon av finansielle derivater	Myndigheter, næringsliv	IMFs SDDS-standard. IMFs BPM6	Nei	Nei	Nei
940	Direkteinvesteringer	Investeringer mellom Norge og utlandet for kontroll/innflytelse over næringsvirksomhet	Diverse utfordringer, jf. separat kapittel i notatet	Myndigheter, næringsliv, nasjonalregnskap	OECD-manual under revisjon. EU, IMF	Nei	Nei	Nei
940	Porteføljeinvesteringer	Utlendets porteføljeinvesteringer i Norge	Ny statistikk	Myndigheter, næringsliv	IMFs SDDS-standard	Nei	Nei	Nei
940	Norsk kontrollerte foretak i utlandet	Aktivitet i utenlandske foretak kontrollert fra Norge	Kvalitetssikring av nyetablert statistikk. Multig utvidelse av antall kjennemerker	Myndigheter, næringsliv	Multig utvidelse av EU-forordning 716/2007. OECD	Nei	Nei	Ja?
940	Obligasjoner og sertifikater	Verdssetting av obligasjoner og sertifikater, klassifisering på like typer renter og gjensstående løpetid	Nye variable i rapporteringen, bl.a. knyttet til renter på lån lagt ut i utlandet	Myndigheter, næringsliv, nasjonalregnskap	EU-forordning om ESA under revisjon. IMFs BPM6 og Handbook on Securities Statistics	Nei	Nei	Nei

Seksjon	Statistikk	Aspekter av globaliseringen som ønskes bedre belyst	Omlagning /tilpasning av statistikken	Brukere som har behov for endret statistikk	Internasjonale anbefalinger for endret statistikk	Behov for ekstra ressurser utover ordinært budsjett?		
						2010	2011	2012-15
940	Verdipapirer registrert i VPS	Generelt tilpasse statistikken iht. internasjonale krav	Nye variable i rapporteringen og beregningsmetoder	Myndigheter, næringsliv, nasjonalregnskap	EU-forordning om ESA under revisjon. IMF's BPM6 og Handbook on Securities Statistics	Nei	Nei	Nei
940	Opplysninger fra verdipapirdepoter	Innlendingers investeringer i utenlandske verdipapirer	Større dekningsgrad og ellers forbedret statistikk	Myndigheter, næringsliv, nasjonalregnskap	EU-forordning om ESA under revisjon. IMF's BPM6 og Handbook on Securities Statistics	Nei	Nei	Nei
940	Verdipapirfond	Innlendingers eie av utenlandsregistrerte fondsandeler	Utvidelse av statistikken til å omfatte innlendingers investeringer i utenlandsregistrerte fond	Myndigheter, næringsliv, nasjonalregnskapet	EU-forordning om ESA under revisjon. IMF's BPM6 og Handbook on Securities Statistics	Nei	Nei	Nei
940	Bruk av internasjonale betalingskort over landegrensene	Bedre statistikk for transaksjoner over landegrensene og norske aktørers forbruk i utlandet	Forbedret statistikk over norsk kortbruk i utlandet og utlendingers kortbruk i Norge	Nasjonalregnskap, myndigheter, næringsliv		Nei	Nei	Nei
960	Regnskapsstatistikk for finansinstitusjoner	Forbedret oversikt over finansmarkedene	Ny og forbedret statistikk over finansforetak og kompliserte produkter	Myndigheter, næringsliv, nasjonalregnskap	IMF, EU	?	?	?
970	Regnskapsstatistikk for ikke-finansielle foretak	Hyppigere oppdatering av foretaksøkonomi	Ny kvartalsvis statistikk	Myndigheter, næringsliv, nasjonalregnskap		?	?	?